

Sosiaalisen luoton myöntämisperusteet 1.8.2023 alkaen

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen aluehallitus on vahvistanut perusteet kokouksessaan 15.5.2023 § 132

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

Sisällysluettelo

1.	Sosiaalinen luototus sosiaalihuollon palveluna	3
2.	Sosiaalisen luoton myöntämisen yleiset perusteet ja käyttökohteet.....	3
3.	Taloudellinen ohjaus ja neuvonta osana sosiaalisen luototuksen palvelua	4
4.	Sosiaalisen luoton hakeminen.....	5
5.	Sosiaalisen luoton hakijan takaisinmaksukyvyyn arviointi ja luoton myöntämisen esteet	5
6.	Päätöksen valmistelu ja päätöksenteko	7
7.	Sopimus sosiaalisesta luotosta	7
8.	Sosiaalisen luoton lyhentäminen	8
9.	Vapaakuukausi ja maksuvapautus.....	8
10.	Muutoksenhaku sosiaalisen luoton päätöksen	9

1. Sosiaalinen luototus sosiaalihuollon palveluna

Sosiaalisen luoton myöntämisestä säädetään laissa sosiaalisesta luototuksesta 1133/2002. Sosiaalisen luototuksen myöntämisessä on huomioitava myös sosiaalihuoltolain (1301/2014), lain sosiaalihuoltolain muuttamisesta 588/2022 sekä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) säädökset. Lisäksi hyvinvointialueen järjestämään sosiaaliseen luototukseen sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia (612/2021) sekä hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia (617/2021).

Sosiaalinen luototus on sosiaalihuoltoon kuuluva palvelu, jonka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. Sosiaalisen luototuksen rinnalla voidaan asiakkaalle tarpeen mukaan järjestää myös muita sosiaalipalveluja.

Sosiaalista luottoa voidaan myöntää perustelluista syistä esimerkiksi talouden tasapainottamiseen, velkakierteen katkaisemiseen, kodin hankintoihin, työllistymisen tai kuntoutumisen tueksi, asumisen turvaamiseen sekä kriisitilanteiden ratkaisemiseksi. Ennen sosiaalisen luoton hakemista asiakkaalle annetaan ohjausta ja neuvontaa taloudelliseen tilanteeseen liittyvissä kysymyksissä. Ennen luoton myöntämistä tulee selvittää asiakkaan oikeus saada toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea.

1.8.2023 alkaen jokaisen hyvinvointialueen on järjestettävä sosiaalista luototusta alueellaan. Hyvinvointialueella on mahdollisuus päättää sosiaalisen luototuksen järjestämisen laajuus, luottopääoman määrä ja luottojen suuruus paikallisten tarpeiden mukaan.

2. Sosiaalisen luoton myöntämisen yleiset perusteet ja käyttökohteet

Sosiaalinen luotto voidaan myöntää perustellusta syystä asiakkaalle, jolla ei ole pienituloisuutensa, vähävaraisuutensa tai muun perustellun syyn vuoksi muulla tavoin mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa ja, jolla on kyky suoriutua luoton takaisinmaksusta. Sosiaalisen luoton myöntämisestä päättää hakemuksesta se hyvinvointialue, jonka alueella asiakkaalla on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta.

Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä on asiakkaalle annettava tiedot hyvinvointialueen määrittelemistä sosiaalisen luoton myöntämisen perusteista kirjallisena. Viranhaltijan on varmistettava, että luoton hakija on ymmärtänyt luoton saamiselle asetettavat ehdot ja sen myöntämisestä seuraavat velvoitteet.

Sosiaalisen luoton myöntämisessä tehdään tarpeen mukaan laaja-alaista yhteistyötä eri viranomaistahojen ja palveluntuottajien, kuten esimerkiksi talous- ja velkaneuvonnan kanssa.

Sosiaalista luottoa myönnetään luoton pääoman puitteissa talousarvion mukaisesti. Kyseessä on määrärahasidonnainen palvelu, joten luoton antaminen uusille asiakkaille keskeytetään pääoman loppuessa. Määrärahan loppuessa asiakkaita tuetaan ja ohjataan muihin tarkoituksenmukaisiin palveluihin.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueella sosiaalista luottoa voidaan myöntää vähintään 200 euroa ja enintään 10 000 euroa.

Sosiaalisen luototuksen palvelun painopisteenä Päijät-Hämeen hyvinvointialueella on varhainen puuttuminen ja ylivelkaantumista ehkäisevä toiminta. Sosiaalista luottoa voidaan myöntää esimerkiksi:

- kodin hankintoihin
- pieniin kodin muutostöihin
- asumisen turvaamiseksi
- työllistymisen tukemiseksi
- kuntoutumisen tukemiseksi
- velkakierteen katkaisemiseksi
- talouden hallintaan saattamiseksi
- sosiaalisen kriisin yllättäessä
- terveydenhuoltokuluihin
- pienyritystoiminnan tukemiseen
- opiskelun turvaamiseen tai
- muuhun asiakkaan itsenäiseen selviytymiseen vaikuttavaan menoon

Sosiaalista luottoa myönnetään sakkoihin ja rikosperusteisiin korvauksiin vain erityisistä ja perustelluista syistä. Tällöin luoton myöntäminen edellyttää asiakkaan tilanteen laaja-alaista selvittämistä, mahdollisesti muiden sosiaalipalvelujen järjestämistä sekä tarvittaessa muuta viranomaisyhteistyötä.

3. Taloudellinen ohjaus ja neuvonta osana sosiaalisen luototuksen palvelua

Taloudellista ohjausta ja neuvontaa järjestetään kaikille sosiaalisen luototuksen asiakkaille ensimmäisestä yhteydenotosta alkaen koko asiakkuuden ajan. Lisäksi asiakkaalle järjestetään aina ilman aiheetonta viivytystä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti sosiaalisen luoton sosiaaliohjaajan tai palvelusihteerin kanssa, jos asiakas on tätä pyytänyt. Asiakkaalle kerrotaan tästä mahdollisuudesta.

Taloudellisen ohjauksen ja neuvonnan yhteydessä asiakkaalle annetaan tietoa myös muista vaihtoehdoista ja keinoista, joita hänellä on käytettävissään taloudellisen tilanteen tasapainottamiseksi.

Jos sosiaalisella luotolla järjestellään velkoja, suositellaan asiakkaalle, että hän antaa suostumuksensa maksuhäiriömerkinnän kirjaamiseen vapaaehtoisesta velkajärjestelystä.

Maksuhäiriömerkintä otetaan enintään luoton takaisinmaksuajaksi kaikkiin Suomessa luottotietoja ylläpitäviin rekistereihin luotonsaajan lisävelkaantumisen estämiseksi.

4. Sosiaalisen luoton hakeminen

Sosiaalisen luoton myöntäminen perustuu aina sosiaalisen luototuksen tarpeen arviointiin, jossa tarkastellaan asiakkaan kokonaistilannetta talouden ja muiden mahdollisten palvelujen näkökulmasta.

Sosiaalista luottoa haetaan hakemuslomakkeella. Ennen hakemuksen jättämistä arvioidaan yhdessä asiakkaan kanssa hänen mahdollisuuttaan saada sosiaalinen luotto. Arviointia varten asiakkaan tulee antaa kaikki arvioinnissa tarvittavat tiedot tuloista, menoista, varoista ja kaikista veloista, myös ulosotossa ja perinnässä olevista, sekä viimeisin verotuspäätös, pankkitiliotteet, tarvittaessa luottotietorekisteriotteet ja muut mahdolliset taloudelliseen tilanteeseen liittyvät asiakirjat.

Yrittäjien tulee lisäksi toimittaa yritysmuodon mukaan kaupparekisteriote, yrityksen tilinpäätökset, tilintarkastuskertomus viimeksi päättyneeltä tilikaudelta, tiliotteet ja/tai välitilinpäätös, yrittäjän ja yrityksen viimeisin verotuspäätös, palkkailmoitukset sekä muut yrittäjän ja yrityksen taloudellista tilannetta kuvaavat selvitykset.

Mikäli asiakkaalla on helposti realisoitava vähäistä suurempaa omaisuutta/varallisuutta, edellytetään se realisoitavaksi. Omaisuutena/varallisuutena ei oteta huomioon omistus-asuntoa, jossa asiakas itse asuu.

Sosiaalisen luoton hakijan on hakemuksessaan selvitettävä, mihin luotto on tarkoitus käyttää ja kuinka luotto auttaa asiakkaan talouden hallintaa ja itsenäistä selviytymistä.

Jos asiakkaan ei ole mahdollista saada sosiaalista luottoa, ohjataan hänet selvittämään muut velkojen järjestely keinot, esimerkiksi varaamaan aika talous- ja velkaneuvonnasta.

5. Sosiaalisen luoton hakijan takaisinmaksukyvyyn arviointi ja luoton myöntämisen esteet

Sosiaalisen luoton hakijan takaisinmaksukykyä arvioitaessa otetaan huomioon:

- hakijan käytettävissä olevat tulot ja varat sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, hänen elatuksensa varassa olevat perheenjäsenensä, työkykynsä ja muut olosuhteet
- hakijan tosiasialliset menot (yhdenmukaisesti toimeentulotukilain kanssa)
- hakijan velat
- henkilön ja perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeellisiksi harkitut menot

Ennen luoton myöntämistä asiakkaan tulee hakea kaikki hänen elämäntilanteessaan mahdolliset sosiaalietuudet.

Luoton saajalla tulee olla kyky suoriutua velan maksusta ja maksuvaraa velan hoitamiseksi. Maksuvaralla tarkoitetaan laskennallista rahamäärää, jonka asiakas kykenee kuukaudessa maksamaan lyhennyksenä ja korkona pakollisten menojen jälkeen. Maksuvaralla tulee hoitaa myös mahdolliset sosiaalisen luoton ulkopuolelle jäävien velkojen lyhennykset. Takaisinmaksukykyä arvioitaessa hakijalle tehdään maksuvaralaskelma, jossa otetaan huomioon hakijan tulot sekä välttämättömät menot, kuten asumis-, työmatka-, päivähoito- ja terveydenhuoltokustannukset.

Lisäksi muihin välttämättömiin elinkustannuksiin varataan vähintään oikeusministeriön asetuksessa velallisen maksukyvyn arvioinnista yksityishenkilön velkajärjestelyssä (1034/2021) määritellyn elinkustannusnormin mukainen summa tai toimeentulotukilain (1412/1997) mukaisen perusosan suuruinen summa. Toimeentulotukinormia voidaan poikkeuksellisesti käyttää maksuvaraa laskettaessa silloin, kun laina-aika ei ylitä kolmea vuotta ja sosiaalista luottoa ei haeta velkojen maksuun. Välttämättömiin elinkustannuksiin varatulla summalla katsotaan voitavan kattaa mm. ruoka-, sanomalehti-, puhelin- ja vaatetusmenot. Lisäksi otetaan huomioon lainoista ja veloista aiheutuvat menot täysimääräisinä sekä itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeellisiksi harkitut menot.

Sosiaalista luottoa ei myönnetä, jos asiakkaan tuloista välttämättömien menojen jälkeen jää käytettäväksi niin paljon rahaa, että hän kohtuullisessa ajassa pystyisi säästämään hankintoihin tarvittavan määrän tai tekemään hankinnat vähitellen itse. Jos lainaa haetaan velkojen järjestelemiseen ja asiakas selviytyy niistä tuloillaan, ei sosiaalista luottoa myöskään myönnetä.

Pääsääntöisesti luottoa ei myönnetä yritystoimintaan, poikkeuksena ammatinharjoittajat ja pienyrittäjät, joille voidaan myöntää luottoa työllistymistä edistäviin hankintoihin. Luottoa ei voida myöntää yrittäjälle, jonka yritystoiminta on tappiollista.

Velkajärjestelyssä olevalle asiakkaalle voidaan myöntää sosiaalista luottoa vain erityisin perustein. Velkajärjestelyn päättymisen jälkeen luoton asiakkaan tulee selvittää lisäsuoritusvelvollisuus talous- ja velkaneuvonnan kanssa ennen luoton myöntämistä.

Sosiaalista luottoa ei myönnetä silloin, jos on perusteltua syytä olettaa, että maksuvarasta huolimatta asiakas ei tulisi suoriutumaan luoton takaisinmaksusta, tai asiakkaalle jäisi sosiaalisen luoton myöntämisestä huolimatta järjestelemättömiä velkoja, esimerkiksi ulosotoperintää.

Ennen luoton myöntämistä asiakkaan kanssa voidaan sopia, että asiakas todentaa takaisinmaksukykynsä hoitamalla velkojensa lyhentämistä erikseen sovittavalla kuukausittaisella summalla yhdessä sovittun ajan, mikäli luoton takaisinmaksukykyä on muulla tavoin vaikea arvioida.

Säännöllisesti toimeentulotukea saavalle asiakkaalle ei pääsääntöisesti myönnetä sosiaalista luottoa, koska hänellä ei ole maksuvaraa.

6. Päätöksen valmistelu ja päätöksenteko

Sosiaalisen luoton asiakasprosessista ja sosiaalisen luoton päätöksen valmistelusta vastaavat sosiaalisen luoton sosiaaliohjaaja ja palvelusihteri. Sosiaalisen luoton myöntämisestä päättää johtava sosiaalityöntekijä.

Sosiaalisen luoton irtisanomisesta päättää johtava sosiaalityöntekijä ja / tai tulosityksikön päällikkö (Asiakasohjaus ja taloudellinen tuki).

Maksuohjelman muutoksesta päättää johtava sosiaalityöntekijä.

Sosiaalisen luoton perinnästä luopumisesta päättää talousjohtaja.

7. Sopimus sosiaalisesta luotosta

Sosiaalisesta luotosta tehdään kirjallinen sopimus, josta luotonantajalle annetaan kappale. Sopimuksessa määritellään

- luoton käyttötarkoitus
- luoton määrä
- luoton korko
- luoton takaisinmaksuerien suuruus ja eräpäivä sekä
- muut takaisinmaksuehdot

Sosiaalisesta luotosta peritään luotonantajalta korkolain (633 / 1982) 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko, joka tarkistetaan 6 kuukauden välein.

Sopimuksen ehtoissa voidaan määrätä, että luotosta maksettava korko muuttuu korkolain 12 §:ssä tarkoitetun viitekoron muutoksia vastaavasti.

Jos sosiaaliseen luottoon liittyvää luottosopimuksessa sovittua maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien enintään korkolain 4 §:n mukaan. Viivästyskorko on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin kulloinkin voimassa oleva 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko.

Sosiaalisesta luotosta ei peritä muita luottokustannuksia.

Luotto maksetaan asiakkaan tilille kertasuorituksena tai luotolla maksetaan suoraan luoton käyttötarkoituksen mukaisia menoja. Jos luotto maksetaan asiakkaan tilille, tulee asiakkaan osoittaa jälkikäteen tosittein, että luotto on käytetty siihen tarkoitukseen, mihin se

on myönnetty. Jos luotto käytetään muuhun tarkoitukseen, on kyseessä sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 8 §:n mukainen olennainen sopimusrikkomus, ja luotto voidaan eräännyttää maksettavaksi kokonaisuudessaan.

8. Sosiaalisen luoton lyhentäminen

Luoton lyhentäminen tapahtuu tasasuuruusina erinä kuukausittain. Korko peritään kuukausierien yhteydessä laskun eräpäivänä jäljellä olevan lainapääoman mukaan. Takaisinmaksuerä on vähintään 20 euroa kuukaudessa sisältäen lyhennyksen ja koron. Luoton takaisinmaksussa edellytetään joko e-laskusopimusta tai pankin kanssa tehtävää suoramaksusopimusta.

Luoton takaisinmaksuaika on enintään 8 vuotta ja se määräytyy luotonsaajan maksukyvyyn mukaan. Sosiaalista luottoa koskevassa sopimuksessa määritellyt takaisinmaksuehdot voidaan muuttaa sopimusaikana esimerkiksi, jos asiakkaan taloudellisessa tilanteessa tapahtuu muutoksia sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta, asiakkaasta riippumattomasta syystä johtuen.

Asiakkaan tulee ottaa yhteyttä sosiaalisen luototuksen palvelusihteriin aina, kun hänen taloudellisessa tilanteessaan tapahtuu sellaisia muutoksia, joiden vuoksi luoton takaisinmaksu ei onnistu sopimuksessa sovitulla tavalla.

Takaisinmaksussa esiintyviin maksuhäiriöihin puututaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Luotonsaajan kanssa voidaan sopia esimerkiksi uudelleen takaisinmaksuehdoista esimerkiksi myöntämällä vapaakuukausia luoton lyhennyksestä, pidentää luoton takaisinmaksuaikaa tai viimesijassa myöntää maksuvapautuksia.

Mikäli asiakas jättää luoton takaisinmaksun suorittamatta, tehdään luoton takaisinperintä sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 8 §:n mukaisesti. Jos luoton tai sen erän takaisinmaksu on laiminlyöty eräpäivän mukaisesti, lähetetään asiakkaalle maksukehoitus eräännyneen laskun maksamista varten.

Asiakkaalla on oikeus maksaa luotto takaisin ennen sen erääntymistä ilman lisäkustannuksia.

9. Vapaakuukausi ja maksuvapautus

Mikäli asiakkaan takaisinmaksukyky heikkenee erityisestä syystä tilapäisesti (esim. sairastuminen tai muu taloudellisen tilanteen äkillinen heikentyminen), voidaan asiakkaan hakemuksesta luoton takaisinmaksu keskeyttää määräajaksi. Vapaakuukauden myöntäminen edellyttää, että se pitkällä aikavälillä edistää asiakkaan maksukyvyyn säilymistä ja itsenäistä suoriutumista.

Luoton takaisinmaksuun voidaan myöntää enintään 12 vapaakuukautta, jolloin takaisinmaksuaikaa jatketaan vastaavasti. Erityisistä syistä alkuperäistä laina-aikaa voidaan jatkaa enintään kahdella vuodella, joka sisältää mahdolliset jo aiemmin myönnettyt lyhennysvapaat kuukaudet.

Maksuvapautus sosiaalisen luoton sekä sille kertyneiden korkojen maksamisesta voidaan myöntää luotonsaajan hakemuksesta joko osittain tai kokonaan.

Maksuvapautus voidaan myöntää osittaisena, jos luotonsaajan taloudellinen tilanne on heikentynyt tai hänen elatuksensa varassa olevan perheenjäsenensä pitkään jatkuneen työttömyyden, sairauden tai muun vastaavan luotonsaajasta riippumattoman syyn vuoksi siten, että lainan perimistä kokonaan olisi pidettävä kohtuuttomana.

Maksuvapautus voidaan myöntää kokonaan, jos luotonsaajan maksukyky on pysyvästi heikentynyt työkyvyn pysyvän alentumisen vuoksi ja perintään on lainansaajan taloudellinen tilanne ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä ilmeisen kohtuuttomana. Tässä tilanteessa edellytetään lisäksi, että perintää ei luotonsaajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa tai perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevana määrään nähden kohtuuttoman kustannukset.

10. Muutoksenhaku sosiaalisen luoton päätöksen

Sosiaalista luottoa koskevaan viranhaltijan tekemään päätökseen tyytymätön luotonhakija voi vaatia oikaisua Päijät-Hämeen hyvinvointialueelta sosiaalihuoltolain 50 §:n mukaisesti. Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista päätöksen liitteenä olevan muutoksenhakuohjeen mukaisesti Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän yksilöasioiden jaostolle.

Hyvinvointialueen yksilöasioiden jaoston asiakkaan oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen saa hakea sosiaalihuoltolain 51 §:n mukaisesti muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saannista päätöksen liitteenä olevan muutoksenhakuohjeen mukaisesti.